

Referanser:

Arkivsak: 22/00443-1

Vigsling av kantor

Sammendrag

Siden 1998 har kirken vigslet til kantortjeneste, et vedtak gjort etter ønsker fra musikerne selv, og etter en grundig utredningsprosess. Det er imidlertid en lav andel kirkemusikere som blir vigslet. Det er en del motforestillinger mot å la seg vigsle, og det er ulik praksis i de ulike bispedømmene.

Bispemøtet ønsker en samtale om dagens praksis, og høre innspill fra kirkemusikernes organisasjon CREO.

Forslag til vedtak

Bispemøtet takker CREO for samtalen og har merket seg følgende til videre oppfølging

Saksorientering

Bakgrunn

Obligatorisk vigsling til kantortjeneste ble innført av Kirkemøtet i 1998 (KM 10/98), og i henhold til Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kantorer er kantortittelen knyttet til kvalifikasjoner (§4) og vigsling (§6). I kjølvannet av Bispemøtets utredning om diakontjenesten og tjenestemønsteret i vår kirke (BM 03/10), og Kirkemøtets påfølgende vedtak om å innføre skråstola som vigslingstegn for diakoner (KM 09/11), fant Kirkerådet at det var behov for å utrede bl.a. hvordan den obligatoriske vigslingen ble praktisert og forstått i bispedømmene. Dette ble utgangspunkt for saken *Vigsling og liturgisk drakt for kantorer* på Kirkemøtet i 2015 (KM 06/15). I forkant ble det sendt ut på høring to alternative forslag, enten endre vigsling til en frivillig forbønnshandling, eller å opprettholde den gjeldende ordningen.

Daværende Musikernes fellesorganisasjon (MFO) gjennomførte en medlemsundersøkelse i 2013, der det bl.a. kom fram at under 25% av alle kantorer var vigslet, og at det var stor variasjon mellom bispedømmene. Dette har delvis sin forklaring i at vigsling ikke ble obligatorisk for dem som allerede var i stilling eller hadde startet sin utdanning før 1.juni 1999, at mange kirkemusikere ikke har full kantorkompetanse, og at det er et høyt antall utenlandske kirkemusikere der mange ikke er medlemmer av Dnk. Allikevel er det lav andel sammenliknet med andre vigslede grupper, og i lys av at det er en obligatorisk ordning. Vi har ikke oppdaterte tall for andelen vigslede kantorer, men det er rimelig å anta at den heller ikke er veldig høy i dag.

I høringen som ble sendt ut i forkant av Kirkemøtesaken i 2015 ble det anbefalt å endre obligatorisk vigsling til en frivillig forbønnshandling. Imidlertid var det et klart flertall av høringssvarene som ønsket å videreføre ordningen med vigsling til kantortjeneste, under forutsetning at det ble praktisert med «romslighet». En sentral begrunnelse fra de fleste er at å avvike denne ordningen vil kunne oppfattes som en devaluering av kantortjenesten og kirkemusikken, selv om det ikke er intensjonen. Siden det vigsles til kateket og diakon, mener mange at det er naturlig at det også vigsles til kantortjeneste, samt at det er for tidlig å avvike ordningen. Mange peker på at man burde endre det fra å være en *obligatorisk* ordning til å bli en *normalordning*.

Saken ble sendt til Bispemøtet for læremessig vurdering i oktober 2014 (BM 33/14), og BM uttaler der at «*vigslingen uttrykker, etter Bispemøtets oppfatning, at den som vigsles har et spesielt oppdrag fra kirken. Det avlegges et løfte som rommer en forpliktelse overfor Gud og menighet. Vigslingshandlingen er en engangshandling som er gyldig livet ut, og som er knyttet til tro, liv og lære. En vigslet tjeneste er med dette en tjeneste som på særskilt måte er knyttet til kirkens grunnleggende oppdrag og liv*». BM mener at vigsling derfor ikke kan forstås kun som et frivillig, personlig anliggende, men at den er knyttet til det som er kirkens grunnleggende oppdrag. Det fremholdes at hver tjeneste har selvstendig egenart og teologisk forankring, og begrunnelsen for vigsling må finnes i denne og kirkens felles oppdrag. Vigslingshandlingen må dermed gjelde for alle. BM mener at kantorenes tjeneste er sentral i menighetens gudstjenestefeiring og krever særskilt kompetanse, og støtter at kirken skal fortsette å vigsle til kantortjeneste. BM erkjente også den gang at praksis ikke samsvarte fullt ut med ordningens intensjoner, men mente dette var en utfordring for kirkens ledelse og orden som ikke skulle løses ved utstrakt bruk av dispensasjoner.

Kirkemøtets behandling endte med et vedtak der man fastslår at man vigsler til kantortjeneste i Dnk, og at man skulle sette inn tiltak for å styrke bevisstgjøring om og praktisering av ordningen.

Veien til vigsling (VTV)

Et av tiltakene som ble fremmet i Kirkemøtesaken i 2015 var at Bispemøtet ble oppfordret til å ta initiativ til å etablere en ordning for «Veien til vigslet tjeneste» (VTVT) for de vigslede stillingene i samarbeid med arbeidsgiverrepresentant, etter modell fra «Veien til prestatetjeneste» (VTP). Dette kom i stand første gang i 2018, og ble arrangert i sammenheng med VTP. Fra 2021 har dette blitt en samlet ordning, «Veien til vigsling» (VTV), for alle de fire stillingene man vigsler til. Her får alle som skal vigsles møte en biskop og samtale om hva det innebærer. En har også sett at det svært nyttig med en tverrfaglig møteplass der man kan få større innsikt i og respekt for hverandres fagkunnskap. Antallet kantorkandidater som har meldt seg på er ikke høyt, men det er et lite antall som har gjennomført:

2018: 5

2019: 0

2020: 3

2021: 8

Dette er også en ordning som trenger tid til å sette seg, og vi ser at informasjon og bevisstgjøring rundt VTV er en kontinuerlig utfordring, der kontakt med utdanningsinstitusjonene er spesielt viktig.

Dagens utfordringer

Tiltak for bevisstgjøring, informasjon og en mer helhetlig praksis er viktig, og vil nok bidra til at flere ser det som naturlig å vigsles. Samtidig er denne saken mer kompleks enn at den kan «løses» med enkle tiltak fra sentralt hold. Det er et stort spenn i meninger og holdninger til vigsling innad i faggruppa med kirkemusikere. For noen er det umulig og feilslått, for andre er det sterkt og sentralt. Noen, særlig blant de som har jobbet over lengre tid, ser ikke at det har noen stor betydning om man er vigslet eller ikke. Noen har ingen sterke meninger selv, men har forståelse for kolleger som av en eller annen grunn ikke ønsker vigsling, og vil ikke vigsles av lojalitet og kollegialitet til dem. Andre igjen har kanskje et ønske om det, men har aldri fått spørsmålet verken av arbeidsgiver eller biskop. Man har tidligere sett at det er lite tematisert i utdanningen, men vi vet ikke så mye om hvordan dette er nå.

For de som ønsker å vigsles er vigslingen med på å sette en ramme rundt tjenesten. Man ser for seg et livslangt løp, og er opptatt av at man går inn i en kirkelig tjeneste. Som kantor har man en like viktig liturgisk funksjon som presten, og vigslingen er med på å understreke det. For de som ikke ønsker vigsling er nettopp forventningen om en livslang forpliktelse noe av det som blir problematisk. Man ønsker som musiker å være friere til å kunne skifte beite, og har ofte også behov for det ettersom mange ikke har en full stilling som kantor/kirkemusiker. Man er en musiker som står i kirkens tjeneste. Noen ser ikke behovet for en spesiell vigslingshandling, det burde holde å være døpt. Noe av kjernen i problematikken ser ut til å kunne være at kantorer i mye større grad enn de andre vigslede gruppene kan sies å ha et dobbelt kall, både til kirkelig tjeneste og til musikken. Kirkemusikeridentiteten står i et spenn, der noen legger mer vekt på kirke mens andre legger mer vekt på musiker. Man er inne på noe av det samme i Kirkemøtesaken fra 2015 der man ser kirkemusikerutdanningen som en balansegang mellom en profesjonsutdanning der kirkens gjøremål og tjeneste er i fokus, og en disiplinutdanning der kunstneriske kvaliteter bringes inn i kirken.

Kantortittelen diskuteres her opp mot vigsling, men kanskje like viktig å sette fokus på er at den også er knyttet til et kompetansekrav, jfr. tjenesteordningen § 4. Erfaringer kan tyde på at dette kompetansekravet blir utfordret i praksis. Det er flere begreper i bruk for stillingen som kirkemusiker – kantor, organist, kirkemusiker, menighetsmusiker. Siden vedtaket om kantortvigsling i 1998 ikke hadde tilbakevirkende kraft, er det en del med tittelen kantorer som ikke er vigslet. Samtidig er det en del som pga. kravet om vigsling har full kantorkompetanse, og vel så det, som ikke kan bruke tittelen kantor. En kirkemusiker eller organist kan dermed være både med og uten utdanning. Flere kantorstillinger lyses ut uten at kantorbegrepet brukes, og kanskje skyldes dette at man ikke vil binde seg til vigsling. Imidlertid kreves det tidvis heller ikke kantorkompetanse i utlysningsteksten, og man kan mistenke en manglende forståelse for den kirkemusikalske fagkompetansen. Kirken sentralt har vedtatt krav til vigsling og fagkompetanse til den som skal være ansvarlig for det musikalske i lokalmenigheten, mens mange opplever at kirken lokalt legger bort kirkens egen ordning. Noen opplever fordommer mot hva en kantor eller en med kirkemusikalsk utdanning er. Mange menigheter heller vil ha en «menighetsmusiker», som gjerne oppfattes som å ha et bedre grep på mer moderne musikkuttrykk og er mer fleksibel. Man har lite kunnskap om kirkemusikerutdanningen, og innser ikke at den i større grad sikrer et mangfold, fra liturgi, salmer og klassisk kirkemusikk, til dagens musikk.

Veien framover

Man kommer nok ikke utenom at ikke alle kantorer/kirkemusikere ønsker å vigsles, samtidig som det kan være viktig at kirken holder på ordningen. Det vil antakelig være behov for en generasjon eller to for å skape en mer konsistent ordning. Vigsling er et ledd i å anerkjenne kantortjenestens sentrale og særegne plass i kirken, samtidig som kirkens ledelse må vise både gjennom ord og handling at den respekterer og verdsetter kantorenes og kirkemusikernes fagkompetanse og bidrag til kirkens felles oppdrag. Det er en jobb å gjøre framover med å stadig bevisstgjøre rundt vigsling, og å rekruttere til kirkemusikalsk utdanning. Kirkens ulike faggrupper må få mer bevissthet rundt hverandres fagkompetanse, og se hvordan man utfyller hverandre, og også delvis overlapper hverandre. En kantor/kirkemusiker kan ha klare elementer av forkynnelse, trosopplæring og diakoni i sitt arbeid. Gjennom sitt helhetlige tilsynsansvar kan biskopene her spille en sentral rolle.

Økonomiske/administrative konsekvenser